

Predmet C-263/20

Zahtjev za prethodnu odluku

Datum podnošenja:

15. lipnja 2020.

Sud koji je uputio zahtjev:

Landesgericht Korneuburg (Austrija)

Datum odluke kojom se upućuje zahtjev:

26. svibnja 2020.

Tužitelj:

Airhelp Limited

Tuženik:

Laudamotion GmbH

[omissis]

REPUBLIKA AUSTRIJA)

Landesgericht Korneuburg (Zemaljski sud u Korneuburgu, Austrija)

[omissis]

Landesgericht Korneuburg (Zemaljski sud u Korneuburgu) kao žalbeni sud [omissis] u predmetu tužitelja **Airhelp Limited**, Central Hong Kong, [omissis] protiv tuženika **Laudamotion GmbH**, 2320 Schwechat, [omissis] radi **500 eura** [omissis] donio je povodom žalbe protiv presude Bezirksgerichta Schwechat (Općinski sud u Schwechatu, Austrija) od 19. prosinca 2019., [omissis] sljedeće

Rješenje

[I.] U skladu s člankom 267. UFEU-a Sudu Europske unije upućuju se sljedeća **prethodna pitanja:**

[1.] Treba li članak 5. stavak 1. točku (c) i članak 7. Uredbe (EZ) br. 261/2004 Europskog parlamenta i Vijeća od 11. veljače 2004. o utvrđivanju općih pravila odštete i pomoći putnicima u slučaju uskraćenog ukrcaja i otkazivanja ili dužeg kašnjenja leta u polasku te o stavljanju izvan snage Uredbe (EEZ) br. 295/91 (u daljnjem tekstu: Uredba o pravima putnika) tumačiti na način **da putnik ima pravo na [orig. str. 2.] odštetu ako se planirano vrijeme polaska s 14.40 pomakne na 08.25 istog dana?**

[2.] Treba li članak 5. stavak 1. točku (c) podtočke i. do iii. Uredbe o pravima putnika tumačiti na način **da se provjera obaviještenosti putnika o otkazivanju leta provodi isključivo u skladu s tom odredbom i da se toj provjeri protiv nacionalno pravo o primitku očitovanja, koje je doneseno radi prenošenja Direktive 2000/31/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 8. lipnja 2000. o određenim pravnim aspektima usluga informacijskog društva na unutarnjem tržištu, posebno elektroničke trgovine (Direktiva o elektroničkoj trgovini) i koje uključuje pretpostavku primitka?**

[3] Treba li članak 5. stavak 1. točku (c) podtočke i. do iii. Uredbe o pravima putnika i članak 11. Direktive o elektroničkoj trgovini tumačiti na način **da se, ako putnik rezervira let na platformi za rezervaciju letova te pritom navede svoj telefonski broj i adresu e-pošte, a platforma za rezervaciju letova zračnom prijevozniku prosljedi telefonski broj i adresu e-pošte koju platforma automatski stvori, dostava obavijesti o pomicanju leta na ranije vrijeme na automatski stvorenu adresu e-pošte smatra obavješćivanjem odnosno primitkom obavijesti o pomicanju leta na ranije vrijeme, čak i ako platforma za rezervaciju letova putniku ne prosljedi obavijest zračnog prijevoznika ili mu je prosljedi sa zakašnjenjem?** [orig. str. 3.]

[II.] Postupak se prekida do donošenja prethodne odluke Suda Europske unije [omissis].

O b r a z l o ž e n j e :

Putnici M**** O**** i G***** P***** s prebivalištem u Češkoj Republici rezervirali su tuženikov let OE 503 14. lipnja 2018. od Palme de Mallorce (PMI; Španjolska) do Beča (VIE; Austrija). Predviđeno vrijeme polaska bilo je u 14.40, a predviđeno vrijeme dolaska u 17.05. Putnici su se koristili rezervacijskim sustavom internetske platforme k*****.com. Sudu je poznato da se sjedište operatera platforme za rezervaciju letova nalazi u Češkoj Republici. Putnici su naveli sljedeću adresu e-pošte: m* * * * *.o** * * * @gmail.com. Platforma k*****.com provela je rezervaciju u ime putnika, pri čemu je prilikom rezervacije stvorena posebna adresa e-pošte za tu rezervaciju, koja je pohranjena u sustavu zračnog prijevoznika kao adresa e-pošte za kontakt te je u predmetnom slučaju glasila: 6703421@hositojsmezasemy.com. Nijedna druga adresa e-pošte nije pohranjena i nije bila poznata zračnom prijevozniku.

Tužitelj traži da mu se isplati iznos od 500 eura i tvrdi da putnici imaju pravo na odštetu u skladu s člankom 7. Uredbe o pravima putnika u iznosu od (po 250 eura, dakle ukupno) 500 eura. Putnici su izjavom o ustupanju potraživanja od 12. listopada 2018. ustupili to potraživanje tužitelju. Tužitelj s jedne strane tvrdi da je let kasnio više od tri sata, a s druge strane da ima pravo na odštetu i zbog toga što je let pomaknut za gotovo šest sati unaprijed, o čemu su putnici obaviješteni 10. lipnja 2018., dakle manje od sedam dana prije leta [**orig. str. 4.**]. Tuženik je za sve pohranjene adrese e-pošte bez problema mogao otkriti koje su rezervacije izvršene na platformi k*****.com. Platforma je putnička agencija. Zračni prijevoznik dužan je provjeriti identitet ugovorne strane. Za automatski stvorene adrese e-pošte to se lako može utvrditi.

Tuženik osporava osnovanost i iznos tužbenog zahtjeva, zahtijeva da se tužba odbije i tvrdi da let nije kasnio više od tri sata, nego samo 29 minuta. Obavijest o pomicanju leta poslana je e-poštom 23. svibnja 2018. Tuženik ističe da nije mogao izravno stupiti u kontakt s putnicima jer mu nisu prosljeđeni kontaktni podaci. Zbog zaštite podataka to nije bilo dopušteno; ne postoji ugovorni odnos između tuženika i platforme k*****.com. Platforma k*****.com nije putnička agencija ni tour operator. Platforma k*****.com izdaje se za putnika i na taj način provodi rezervacije u sustavima tuženika protiv tuženikove volje. Tuženik ističe da ne može utvrditi je li platforma k*****.com putem stvorene adrese e-pošte primila potvrdu o rezervaciji, ukrcajne propusnice i druge informacije. Odgovornost za upotrebu platforme k*****.com snosi putnik. Od zračnog prijevoznika ne može se očekivati da provjerava tko je stvarni vlasnik pohranjene adrese e-pošte ili da poduzima detektivske mjere da bi otkrio stvarnu adresu e-pošte određenog putnika.

Bezirksgericht Schwechat (Općinski sud u Schwechatu), koji je odlučivao u prvom stupnju, pobijanom je **presudom** odbio tužbeni zahtjev. [**orig. str. 5.**]

Taj je sud osim nespornih činjenica navedenih na početku utvrdio da tuženik nije u ugovornom odnosu s platformom za rezervaciju letova k*****.com i da k*****.com nema pristup tuženikovu rezervacijskom sustavu. Tuženik bi provjerom svake pojedinačne rezervacije, osobito provjerom adresa e-pošte pohranjenih u tu svrhu, mogao utvrditi da je adresa e-pošte poput one upotrijebljene u ovom slučaju vjerojatno automatski stvorena. Međutim, budući da tuženikovi zaposlenici zbog velikog broja rezervacija (oko 20 000 dnevno) ne otvaraju i ne provjeravaju svaku pojedinačnu rezervaciju, tuženik ne može odmah razlikovati rezervacije izvršene na platformi k*****.com od onih koje provode sami putnici. Ne može se utvrditi je li tehnički moguće otkriti je li određena rezervacija provedena na platformi k*****.com a da se pritom ne otvori svaka pojedinačna rezervacija, kao ni ima li tuženik tehničku mogućnost da spriječi rezervacije na platformi k*****.com odnosno putem nje. U slučaju promjena vremena leta tuženik prvo obavješćuje putnike e-poštom. Ako to ne uspije, tuženik pokušava uspostaviti kontakt na drugi način, npr. slanjem SMS-a na priopćeni telefonski broj. Tuženik je 23. svibnja 2018. i 29. svibnja 2018. poslao informacije o pomicanju leta na adresu e-pošte koju je platforma k*****.com

automatski stvorila. Obje poruke uspješno su dostavljene. Tuženik je pretpostavio da je obavijestio putnike o promjeni vremena leta. Putnik M***** O***** dobio je 10. lipnja 2018. na svoju (uobičajenu) adresu e-pošte m** * * *.o** * * *@gmail.com e-poruku s adrese tickets@k*****.com u kojoj je obaviješten o **[orig. str. 6.]** novom vremenu polaska u 08.25 umjesto u 14.40. *[omissis]* Drugih utvrđenja prvostupanjskog suda, osobito o tome kad je pomaknuti let sletio, nije bilo. Taj sud nije razmotrio ni pitanje jesu li putnici znali ili morali znati da im je dodijeljena automatski stvorena adresa e-pošte te jesu li i u kojoj su mjeri putnici mogli pristupiti informacijama poslanima na automatski stvorenu adresu e-pošte.

Protiv te presude tužitelj je podnio **žalbu** pred ovim sudom sa zahtjevom da se pobijana presuda preinači na način da se prihvati tužbeni zahtjev. Tužitelj osobito upućuje na presudu Suda Europske unije (u daljnjem tekstu: Sud) od 11. svibnja 2017. u predmetu C-302/16, *Krijgsman*, i smatra da bi se trebala zajamčiti identifikacija putnika koji je svoj naposljetku otkazani let rezervirao posredstvom treće strane. Zračni prijevoznik obvezan je dokazati da je dostavio obavijest i da nije mogao provjeriti je li riječ o putnikovoj adresi e-pošte.

Tuženik traži da se žalba ne prihvati. Oспорava primjenu presude Suda od 11. svibnja 2017. u predmetu C-302/16, *Krijgsman*, jer smatra da je zračni prijevoznik mogao pretpostaviti da je priopćena adresa e-pošte adresa putnikâ. Tuženik nije pretpostavio da je obavijest poslao putničkoj agenciji. Za prosljeđivanje kontaktnih podataka tijekom rezervacije **[orig. str. 7.]** koji ne pripadaju putnicima odgovorni su putnici, a ne zračni prijevoznik.

Naposljetku, tuženik u svojem **odgovoru na žalbu** tvrdi da se pomicanje predviđenog leta za više sati unaprijed ne može izjednačiti s otkazivanjem.

Sud koji je uputio zahtjev odlučuje kao **žalbeni sud** u drugom i zadnjem stupnju o pravima tužitelja. Pritom se na temelju odredbi utvrđenih nacionalnim postupovnim pravom *[omissis]* treba ograničiti na ispitivanje pravnih pitanja. Dužan je provjeriti rezultira li pomicanje leta na ranije vrijeme pravom na odštetu kao otkazivanje leta (prvo pitanje). Potom mora provjeriti može li se smatrati da su putnici valjano obaviješteni o otkazivanju leta (drugo i treće pitanje).

Moguća su sljedeća rješenja:

[a] Ako nije riječ o otkazivanju, isključeno je pravo na odštetu jer ne postoji neispunjenje ugovorne činidbe. U tom slučaju pobijanu presudu valja ukinuti, a prvostupanjski sud neće utvrđivati činjenice u smjeru otkazivanja, nego u smjeru navodnog i neprovjerenog kašnjenja.

[b] Ako je riječ o otkazivanju, a obavijest dostavljena e-poštom 23. svibnja 2018. protumači se kao obavješćivanje putnikâ o otkazivanju leta 14. lipnja 2018., ne priznaje se pravo na odštetu u skladu s člankom 5. stavkom 1. točkom (c) podtočkom i. Uredbe o pravima putnika. I u tom slučaju pobijanu presudu valja ukinuti, a prvostupanjski sud utvrđivat će činjenice u smjeru navodnog i neprovjerenog kašnjenja.

[c] Ako se obavijesti dostavljene e-poštom 23. svibnja 2018. i 29. svibnja 2018. ne protumače kao obavješćivanje putnikâ o otkazivanju leta 14. lipnja 2018. [**orig. str. 8.**], putnici su obaviješteni tek 10. lipnja 2018. (e-porukom platforme k*****.com). Budući da je zamjenski prijevoz polazio više od jedan sat prije predviđenog vremena polaska i time izvan vremenske granice iz članka 5. stavka 1. točke (c) podtočke iii. Uredbe o pravima putnika, valja izmijeniti pobijanu presudu i prihvatiti tužbeni zahtjev.

Prethodna pitanja:

Prvo prethodno pitanje:

Uredbom o pravima putnika predviđena su prava u slučaju propusta u pružanju usluge, uskraćenog ukrcaja, otkazivanja i kašnjenja. Pomicanje leta na ranije vrijeme nije njome uređeno.

Tužitelj se u prvostupanjskom postupku pozivao na priopćenje za javnost njemačkog Bundesgerichtshofa (Savezni vrhovni sud, Njemačka) br. 89/2015, X ZR 59/14. Točno je da je Bundesgerichtshof (Savezni vrhovni sud) presudu objavljenu 9. lipnja 2015. donio na temelju priznanja zračnog prijevoznika te u odluci nije imao drugih razmatranja. Međutim, Bundesgerichtshof (Savezni vrhovni sud) je u svojem priopćenju za javnost izrazio privremenu ocjenu sudskog vijeća, prema kojoj se pravo na odštetu u skladu s člankom 7. stavkom 1. Uredbe o pravima putnika može opravdati prijevoznikovim pomicanjem predviđenog leta na ranije vrijeme ako je razlika u vremenu veća od neznatne. Od prvotnog plana leta odustaje se i ako je let pomaknut za više sati unaprijed.

Tuženik se, s druge strane, u odgovoru na žalbu poziva na presudu Handelsgerichta Wien (Trgovački sud u Beču, Austrija) od 13. studenoga 2018., 1 R 285/18k [*omissis*], u skladu s kojom analogna primjena pravila za otkazivanje nije moguća zbog nenamjerne pravne praznine. Uredba se ne bavi pomicanjem letova na ranije vrijeme, [**orig. str. 9.**] nego uskraćenim ukrcajem zbog prebukiranih letova. Valja napomenuti da se Handelsgericht Wien (Trgovački sud u Beču) poziva na odluku Amtsgerichta Hannover (Općinski sud u Hannoveru, Njemačka) (od 3. prosinca 2013.), 561 C 3773/13. Riječ je o prvostupanjskoj odluci u slučaju koji je naposljetku pred Bundesgerichtshofom (Savezni vrhovni sud) završio presudom na osnovi priznanja.

Sud koji je uputio zahtjev skloniji je odluci Bundesgerichtshofa (Savezni vrhovni sud) i smatra da pomicanje leta na ranije vrijeme znači odustajanje od prvotnog plana leta i time otkazivanje leta.

S obzirom na različita tumačenja sudova u Europskoj uniji žalbeni sud ima pravo i obvezu uputiti zahtjev Sudu. Slični zahtjevi već su upućeni Sudu u predmetima C-79/14 i C-345/19, no ti su postupci u međuvremenu izbrisani iz upisnika. Usporedivi zahtjevi upućeni su u predmetima C-10/20, Flightright, i C-188/20, Azurair, koji su još u tijeku.

Drugo prethodno pitanje:

Prilikom ispitivanja jesu li putnici obaviješteni o pomicanju leta relevantni su sljedeći propisi iz nacionalnog prava:

Članak 862.a Allgemeines bürgerliches Gesetzbuch (Opći građanski zakonik), [omissis] (u verziji koja je na snazi i koja nije izmijenjena od 1916.) glasi:

„Prihvaćanje se smatra pravodobnim ako je podnositelj zahtjeva primio očitovanje u roku prihvaćanja. Međutim, ugovor se sklapa unatoč kašnjenju ako je podnositelj zahtjeva morao priznati da je očitovanje o prihvaćanju pravodobno poslano i nije odmah priopćio drugoj strani da raskida ugovor.” **[orig. str. 10.]**

Članak 12. E-Commerce-Gesetz (Zakon o e-trgovini), Bundesgesetzblatt (BGBl) I. br. 152/2001, glasi:

„Elektronička očitovanja o ugovoru, druga pravno relevantna elektronička očitovanja i elektroničke potvrde o primitku smatraju se primljenima ako im strana kojoj su namijenjeni može pristupiti u uobičajenim okolnostima. Ova se odredba ne može zaobići na štetu potrošača.”

Što se tiče primitka očitovanja poput predmetne obavijesti zračnog prijevoznika o promjeni vremena leta, u nacionalnoj sudskoj praksi oduvijek se primjenjuje članak 862.a Općeg građanskog zakonika. Za elektronička očitovanja ta se odredba dopunjuje člankom 12. Zakona o e-trgovini. Prema dokumentiranoj volji zakonodavca ta odredba u skladu je s člankom 11. stavkom 1. drugom alinejom Direktive o elektroničkoj trgovini, no premašuje okvire te Direktive utoliko što pravilo za primitak utvrđeno tom odredbom vrijedi ne samo za narudžbe (dakle za očitovanja o ugovornoj ponudi ili prihvaćanju) i potvrde prijema, nego i za sva druga pravno relevantna elektronička očitovanja; nadalje, vrijedi i ako se ne radi o usluzi informacijskog društva, npr. u slučaju razmjene očitovanja e-poštom. Svim tim odredbama predviđena je pretpostavka primitka, koja u osnovi nastupa kad očitovanje postane dostupno. Nasuprot tomu, u skladu s člankom 5. Uredbe o pravima putnika putnik se smatra obaviještenim tek kad primi obavijest, na što upućuju članak 5. stavak 1. točka (c) podtočke ii. i iii. te članak 5. stavak 2. Uredbe o pravima putnika.

Stoga valja provjeriti ocjenjuje li se primitak očitovanja o pomicanju leta na ranije vrijeme prema nacionalnom pravu o primitku e-poruka odnosno prema Direktivi o **[orig. str. 11.]** elektroničkoj trgovini ili se isključivo primjenjuje Uredba o pravima putnika. U prilog primjeni Direktive o elektroničkoj trgovini i odgovarajućih zakona temeljenih na njezinu prenošenju u nacionalno pravo govori nužnost usklađivanja određenih nacionalnih pravnih propisa za funkcioniranje unutarnjeg tržišta (uvodna izjava 6.). U prilog alternativnom stajalištu govori obveza stvarnog zračnog prijevoznika u skladu s člankom 14. stavkom 2. Uredbe o pravima putnika da u slučaju otkazivanja leta svakom putniku uruči pisanu obavijest koja sadrži pravila za odštetu i pomoć u skladu s tom uredbom. Nadalje, u prilog drukčijem tumačenju primitka očitovanja zračnog prijevoznika govori

činjenica da putnici koji su na putovanju nemaju nužno istu mogućnost pristupa elektroničkim medijima kao u svojem prebivalištu. Sud koji je uputio zahtjev stoga smatra da pitanje obaviještenosti putnika o otkazivanju leta valja ispitivati isključivo u skladu s člankom 5. Uredbe o pravima putnika.

Prema saznanjima suda koji je uputio zahtjev to pitanje još nije razjašnjeno u sudskoj praksi Suda.

Treće prethodno pitanje:

Što se tiče pitanja obavješćivanja odnosno primitka obavijesti u predmetnom slučaju, prvo valja usporediti taj slučaj s presudom Suda od 11. svibnja 2017. u predmetu C-302/16, *Krijgsman*. Sud Europske unije među ostalim navodi da se člankom 13. Uredbe o pravima putnika utvrđuje da se tom uredbom ni na koji način ne ograničava pravo stvarnog zračnog prijevoznika da traži nadoknadu od tour operatora ili od druge osobe s **[orig. str. 12.]** kojom zračni prijevoznik ima ugovor (presuda *Krijgsman*, t. 30.). Ako je ta okolnost presudna za donošenje odluke, presuda *Krijgsman* nije primjenjiva na predmetni slučaj. Nesporno je, naime, da ne postoji ugovorni odnos između platforme za rezervaciju letova i zračnog prijevoznika, nego samo između platforme za rezervaciju letova i jednog od dvaju putnika. Stoga bi valjalo razmotriti da se suprotno presudi *Krijgsman* putniku uskrati pravo na odštetu i da ga se uputi na njegovo pravo na nadoknadu od platforme za rezervaciju letova.

Prema jednom austrijskom komentaru na članak 12. Zakona o e-trgovini načelno valja pretpostaviti da se u slučaju standardiziranih računa e-pošte ne primaju nikakve obavijesti. Ako znate ili morate znati da raspolazete takvim računom i ništa ne poduzmete u tom pogledu (npr. blokada ili prosljeđivanje), morate prihvatiti poruke koje su ondje dostupne ako one sadržavaju relevantne referencije. Očitovanja vrijede, dakle, i ako nisu primljena na znanje *[omissis]*. Budući da se u cijelom postupku ne spominje da je putnik znao ni da je morao znati za automatski stvoreni račun e-pošte, on ne bi primio poruku koja mu je poslana na taj račun.

Nadalje, sud koji je uputio zahtjev navodi da se informacije prenesene platformi za rezervaciju letova načelno prosljeđuju putniku i da je samo predmetna informacija o pomicanju leta na ranije vrijeme prosljeđena sa zakašnjenjem. Putnik je platformi za rezervaciju letova dao ispravnu adresu e-pošte i nije znao da se ta adresa ne prosljeđuje zračnom prijevozniku. Zračni prijevoznik uz više je truda mogao saznati da se radi o automatski stvorenoj **[orig. str. 13.]** adresi e-pošte, ali na temelju toga nije nužno morao doći do zaključka da poruke poslana na tu adresu ne dolaze do putnika ili dolaze do njega sa zakašnjenjem. S obzirom na to da u skladu s člankom 5. stavkom 4. Uredbe o pravima putnika teret dokazivanja je li i kad je putnik obaviješten o otkazivanju leta leži na stvarnom zračnom prijevozniku, sud koji je uputio zahtjev smatra da u situaciji u kojoj se ni putniku ni zračnom prijevozniku ne može predbaciti primjena automatski stvorene

adrese e-pošte, u slučaju sumnje valja pretpostaviti da zračni prijevoznik nije ispunio svoju obvezu da obavijesti putnika o pomicanju leta na ranije vrijeme.

Budući da prema saznanjima suda koji je uputio zahtjev to pitanje još nije razjašnjeno u sudskoj praksi Suda, sud je bio obavezan uputiti zahtjev.

[*omissis*]

Landesgericht Korneuburg (Zemaljski sud u Korneuburgu), [*omissis*]

Korneuburg, 26. svibnja 2020.

[*omissis*]

RADNI DOKUMENT